

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 4-5 (508-9) Рік вид. XII. 22 січня 1936 р. Ціна 2 фр. Prix 2fr.

Париж, середа, 22 січня 1936 року

Характерною ознакою свята державного, встановленого на спомин і на вшанування події, що значить собою епоху в житті народу, являється те, що воно є святом всенациональним, святом усієї нації в її суцільності і кожної складової одиниці її зокрема. Безперечно, таким всенароднім празником для українців є день нашого державного свята — великий день проголошення 22 січня 1918 року незалежності Української Народньої Республіки, з яким зв'язано спомин про другий історичний день — 22 січня 1919 року — проголошення з'єднання українських земель.

Хід історичних подій не дав устояти відновленій державності нашій. Землі, населені українським народом, входять нині в склад інших держав, а в самому серці України, в у днедавній столиці нашій Києві і на необмежених просторах наддніпрянських розпаношила-ся сьогодні переможна Москва.

Та проте свято це — спомин минулого, заповіт майбутнього — стало національною традицією, і його врочисто обходять земляки наші всюди, де на те хоч найменша є можливість, — і на рідній землі, і на чужині далекій.

Святкують його всі українці без винятку, без різниці політичних поглядів, соціального становища, партійної приналежності, особистих симпатій, культурного рівня.

Ми, громадяне Української Народньої Республіки, що в бою за її незалежність із зброєю в руках залишили рідну землю, але зберегли і назавжди збережемо вірність їй, громадяне Держави, яка для

нас існує і відновленню якої на визволеній від ворога тяжкого от-
чизні оддаємо всі сили свої і присвячуємо життя наше, праві і ліві,
республіканці і монархисти, об'єднані вірністю одному державному
прапорові, скропленому кров'ю кращих синів нації, розкидані сві-
тами та зв'язані спільністю ідейною, особливо відчуваємо сьо-
годня цей всенациональний характер свята, що покриває всі ті
ріжниці, які нас ділять, і об'єднує нас в єдину сім'ю, міц-
ну і велику.

* * *

Великобританська Імперія в жалобі. Помер її довголітній король
Георг V, що недавно справляв 25 років свого царювання. Видат-
на постать кінця XIX і початку XX віку, глибокий державний ро-
зум, сильний традиціями історичної місії характер, перший джен-
тельмен світової держави, улюблений і шанований у всіх закутках
земної кулі монарх, зразковий голова родини. На час його пану-
вання випала одна з найтяжчих доб британської імперії — велика
війна 1914-1918 років, і з неї острівна держава вийшла побідницею.
Так само за його часів його імперія зустріла і перемогла труднощі
новіших повоєнних часів, і ця перемога виявилася в кількох карди-
нальних реформах. Одна з них конституційна, що перетворила ім-
перію в союз домініонів, незалежних по конституції, але об'єдна-
них в особі англійського короля.

Тепер вже завдання історії висвітлити роль і значіння видатно-
го монарха, що зараз його оплакують мільйони підданих Його Велич-
ности.

Складаємо англійському народові як найглибші співчуття з
приводу втрати, що він поніс в особі мудрого і розважного су-
верена.

**Пам'ятайте, ще день 22 січня, день свята державности, — день збірок
на Український Дім у Празі — Музей Визвольної Боротиби України.**

Од минулого до майбутнього.

В пам'ятний день 22. I. 1918 року.

За пам'ятних днів думка людська прибірає майже завжди автоматичний характер, нагадуючи до певної міри відому всім магнітову стрілку. Як стрілка та незмінно вказує одним кінцем на північ, другим — на південь незалежно від того, чи припадає той вказ з написами на інструменті, так і наша думка, за тих днів, як правило, спрямована буває лише в дві сторони, — до минулого та до майбутнього. Третю сторону, а саме — сучасність, люде звичайно впрост обминають, наче її взагалі не варто торкатися, наче її в природі не існує.

Такого роду явище має свої, цілком зрозумілі причини. Говорючи грубо, люде не хочуть псувати собі святочного настрою. Згадуючи славну подію, вони змагаються мати перед очима й перед душею своєю лише світле, велике, безперечне. В минулому — все оте есть, бо воно вже одшліфоване часовим простором. Одпала всяка персоналія, всі дрібниці, вся ота буденна мізерія, що на її тлі повстає і стверджується кожне, хоч би й найславніше діло. Усе пішло в непам'ять, zostалися лише величні контури, чисті лінії довершеного чину. Так само всі вказані риси есть і в майбутньому, бо воно ще не прийшло, воно ще не надшерблено згубними колесами часу, на ньому ще немає буденного намулу, воно ще стоїть перед людьми в прозорих лініях краси, наданих йому ідеями, волею, чуттям.

Минуле й майбутнє мають, — кожне свої, — схематичні, але просвітлені наочні ясні для людей образи. Сучасність того мати не може. Минуле та майбутнє — явища стабільні. Перше тому, що такою була тоді статика подій і взаємин, друге — тому, що люде його саме таким, а не иным хочуть мати. В одміну од них сучасність — вся в току, вся — динамічна. Сталим в ній — лише рух і життя: контури її неозначені, лінії — заламані, образи млисті, туманом буденности повиті. Вона, як велика лабораторія за гарячих часів непереривної праці. В ній все живе по громаді і обтирається одно об одного, і дорогоцінні легенди минулого, і золоті перспективи майбутнього, великий рух твореного, і життя й нікчемні щоденні клопотання, порожні зусилля рухливих сучасних людей. І усе оте некваліфіковане, не розібране, не прочищене, і не завжди знати, що з того має бути пильно збережене, а що мусить бути зразу ж викинуте на історичний смітник.

Тому то в час урочистих свят люде звичайно й обминають сучасність. А в тім, як раз в ній, в отій сучасності, в якій ми часто випадаємо такими мізерними, як раз в ній закладені всі творчі сили людського розвою. Її протинає сяйво важливої легенди минулого, в ній повстає світлий промінь перспективи майбутнього. В ній минуле живе, а майбутнє засівається, вона — вузол, в якому зв'язані початки й кінці історії, вона — перехрестя, де зустрічаються між собою усі мертві і усі ненароджені, усі оті, що були перед нами, що

прийдуть після нас і за нами. Правильне ставлення до неї єсть наш обов'язок перед предками нашими і перед нашими нащадками. Не обминати її треба, а виучувати, ревно приглядатися до неї, зіставляти з минулим і майбутнім, особливо за пам'ятних днів.

Святкуємо сьогодні наш великий день, день незалежної Української Держави, з її історичним центром у Києві, а одночасно з тим і день соборної української нації. Його минуле? Знаємо добре, бо самі, усі ми, в тій чи іншій мірі, спричинилися до нього. Знаємо, що не обійшлося й тоді без тертя й заколотів, без нудної буденщини, але все те зникло, як сніг повесні, розтануло без сліду в бігу часу, й зосталося одно: — легендарний чин століттями поневоленого народу, розшматованої й занедбаної нації, що в потрібний час, в дванадцяті години свого існування, знайшла в собі творчу волю й могутні сили; нав'язала перервану в віках традицію історичну, поставила державу свою, зберегла свою єдність народню, видала з себе вождів і кадри для боротьби за ті досягнення. — Часом, що-права, ще й тепер, як неясний відгомін колишніх незгод чи уособиць, доводиться чути певне нарікання що-до форми й ладу нашої державности, яка повстала 22 січня 1918 року у подобі Української Народньої Республіки. Але час нарікання того не виправдує. Перспектива 18-літ, що минули з того дня, говорять нам сьогодні за те, що справу було, як на той час, виконано бездоганно. Невправлені й не начеб-то бездосвідні широкі маси українські поставили свою державу в чистих лініях того традиційного для нашої історії і для нашого часу європейського демократизму, що має в собі всі елементи здорової еволюції, державної й національної. Ближчий соціологічний аналіз вказує на те, що конституція Української Народньої Республіки, взята в цілості своїй, була незрівняним в часі виявом творчого синтезу всенационального минулого, сучасного й майбутнього і зостанеться вона назавжди вихідним пунктом українського державного будівництва.

Так само знаємо добре й майбутнє нашого пам'ятного дня 22 січня 1918 р. Рано чи пізно, і може й завтра, відтворена буде держава українська, знову буде Київ стародавній нашою столицею, а свята Софія — національною катедралюю. Встане з часових руїн наша могутня державна башта, що під її охороною ціла українська нація оживе й заспокоїться, виправить порушену долю свою. Як це перейде, як станеться, годі про це зараз питати. Нам досить знати, що це так бути буде, а як, про те нам оповість оте «завтра», що про нього згадано вище.

Наше сучасне? Його ми більшш відчуваємо, ніж знаємо. Гірка наша сучасність, і тут по світах, а там, на батьківщині, може, ще гірша. Горе нам серце стомило, злидні нам вуха об'їли. І уявляється нам вона часто, як непереривні, непереносні будні, як нікчемне і порожнє життя, як недовстойна біганина за шматком хліба насущного, як недоцільне й негораздне чекання того, чого ми вже не дочекаємося. Так, єсть все оте в нашому життю, але разом з ним єсть в ньому і де-що інше. Наша доба — проміжжя, перерва; наш шлях

йде на сьогодні долиною між двома горами, з одної скотилися, на другу ще не вийшли. Історія примістила нас між двох великих подій, між днем 22 січня і тим другим днем, що станеться тако-ж у Києві. Наша доля гірка, але одночасно й велика вона. Бо-ж це її протинають могутні зв'язки між великим минулим і так само великим майбутнім.

Бо-ж це ми, як раз ми, в своїх буденних руках цупко тримаємо залізний ланцюг української історії; своїм чином, своєю ніби-то цілком буденною працею додаємо до нього нові кільця. Бо-ж це ми своїм буденним напруженням, буденним горем і слізьми, на своїх ніби-то нікчемних костях ставимо непорушну базу світлої майбутності національної.

Ставимо тут і там. Скиньмо з обрахунків щоденний намул і життєву неадаптивність, вони позабудуться. Геть з мізерією, з дрібним негораздом може й з плямами, їх у добовій перспективі годі буде зауважити. Мине час, і сучасність наша стане минулим, і в історії від неї залишені будуть тільки чисті лінії великого чину національного, що його доля наказала нам нести на плечах наших, та який де-кого з нас може і розчавити, стерти в порошок, скалічити, знівечити, ба навіть і сплямувати. А в тім пізніше, в легенді про нашу сучасність, воскреснуть не лише вожді й герої, що золотими літерами записали свої імена до історії, але й ми усі. Всі оті незнані люде нашої сучасності, що склали свої жертви в боротьбі за батьківщину, склали, хто чим і як міг: життям, маєтком, здоров'ям, бідую, злиднями, а навіть — і часовою ганьбою імени свого, як маємо приклади з чинності наших сучасників там, на рідній стороні.

Усі воскреснуть для нового життя, всіх пом'януть. Бо-ж після великих боїв, після загрозливої війни, шанують не лише тих, що здорові й чинні повернулися до-дому після мужнього чину, але згадують і тих, що загинули, незнані і небачені, страшною смертю,—хто відає, з якої причини,—отих, що про них на панахидах співають:— Імена їх, Ти, Господи, знаєш! — З пошани до них, до незнаних жертв, до безім'яних героїв, на наших очах зародилася легенда невідомого вояка, пам'ятники якому вирости по всіх культурних країнах. Пам'ятники ті стали символами чести національної, і перед ними однаково низько схиляють голову люде свої і чужий, приятелі і вороги, шануючи тим не когось одного, а цілу націю. Так перетворюється сучасність в очах майбутніх, уже найближчих поколінь. Таке перетворення станеться і з нашою добою, і ми, що живемо в ній, мусимо тому вже й тепер з найбільшою повагою ставитися до неї. Бо-ж минуле, сучасне й майбутнє однакові ціною своєю, бо-ж усі вони — лише змінні сторони того самого єдиного цілого, великої нації української, що жила, живе і буде жити во віки віків. Амінь!

М. Славінський

**Не забудьте 22 січня покласти і свою цеглину на будинок власний
Музею Визвольної Боротьби України в Празі!**

Привид — дійсність.

Згадувати річницю проголошення нашої державности доводитьсь нам цього року при цілком своєрідних і спеціальних обставинах. Ніколи перед тим, здається, ситуація, як на українських землях, так і в цілій Європі не носила характеру такої напруженности, гостроти і непевности, як саме тепер. Ніколи свідомість релятивности і непевности існуючого status quo не була поширена серед найширших громадських кол, як саме в наші дні — однаково серед тих, що з останніх сил змагаються цей status quo зберегти і затримати, як серед тих, що провадять проти нього боротьбу.

В цих обставинах наше свято 22 січня, свято проголошення нашої державности, набирає нового характеру і змісту. 22 січня — це не є згадка минулого, свято, оповите сумом про нездійснений порив великого народу здобути своє право на своїй землі. 22 січня — це є передовсім маніфестація нашого програму і наших домагань для майбутнього, які ставимо ми перед дезорієнтованою і розгубленою європейською публичною і урядовою опінією, перед тою владою, що системою насильства і терору скувала творчі сили нашої нації. Ми твердо і виразно констатуємо, що не може наступити і не наступить стабілізації відносин в Європі, поки не буде розв'язана проблема створення на величезних просторах, що прилягають до Чорного моря, самостійної української держави. Всякі заходи, що мають петрифікувати існуючий нині стан, бігом історії і подій засуджені на невдачу. Так само засуджені на невдачу і ті заходи, які б змагалися з нашої національної території створити колонізаційний терен для когось іншого, заходи, що злегковажили і занедбали б права одвічного господаря цих територій — українського народу. Поки не повстане могутня і велика українська держава над Чорним морем і Дніпром, не створиться в Європі тої рівноваги сил, яка гарантує її нормальний розвиток. Не наступлять сприятливі умови для економічного поступу Європи, і мусітиме вона що-далі, то більше віддавати свої господарські позиції країнам нової колонізації.

Тих, у кого старі шаблони і схеми не знищили здібности бачити і розуміти факти, спостереження над нашим національним життям з часів проголошення четвертого універсалу можуть й мусять переконати, що гасло української державности за ці роки увійшло в плоть і кров наших найширших народніх мас. Прокинулися і оформилися приспані давні наші державні традиції, нація в боротьбі за своє державне і національне «я» виявила величезну активність, упертість і енергію, яка систематично перекреслювала і перекреслює ворожі нації плани чужої влади на нашій землі. Нема тих сил, які можуть спиняти пробуджену національну активність. В сорокових роках минулого віку Кароль Маркс, предбачаючи могутній розвиток робітничого руху, писав про привид комунізму, що ходить по Європі. В наші дні можемо сказати інакше: привид української самостійности ходить по Європі і СССР. Він лякає уяву кремлівсь-

ких можновладців. Даремно вони змагаються відігнати свій страх перед цим привидом заговорюваннями знахорів од українського совітського будівництва, усяких Постишевих і Любченків. Їх виступи з запевненням про непохитну вірність і відданість України Москві зробилася неминучою приналежністю ансамблю всіх совітських урочистостей. Привид української самостійности стоїть перед європейськими державними мужами; він примушує їх нагромаджувати в затишку своїх кабінетів нові матеріали про українську справу, будувати конкретні проекти. Привид української самостійности лякає совітофільських журналістів усіх барв і відтінків, при чому найбільший переляк, мабуть, панує серед тих, що потрапили об'єднати старий сантимент до слов'янської Москви з новим палким коханням до Сталіна; найрізнішими засобами рятують вони себе від страху перед ним: замовчуванням нашої справи, інсинуаціями, рекламою українського совітського будівництва. Привид української самостійности ходить по Європі і ССР, які горячково озброюються, приглядаючися із жахом і тривогою до заграви того військового полум'я, що здійснюється в Африці і на Далекому Сході. Хто може в теперішніх часах небувалої напруженности і гостроти ситуації поручитися за завтрашній день? Хто може знати, чи не стоїмо ми на передодні тих часів, коли привид української самостійности буде відбувати подорож на військовому фронті в Європі, одвідуючи генеральні штаби чинних армій, з'являючися тим тисячам бойців, що підуть на жертву і смерть. Привид української самостійности, який у одних буде викликати смертельний жах, а других провадити до найбільшої посвяти і жертв.

Тим часом святкуємо ми 22 січня 1936 року в умовах миру. Перед цілим світом ще раз заявляємо і твердимо: нормалізації відносин в Європі не наступить, поки не буде відбудована самостійна українська держава.

В. Садовський.

Невралгічний пункт.

Нам доводилося вже не раз одмічати ту вагу, яку має в сучасному політичному житті преса і її думка. Приходилося нам так само зазначати вельми сприятливу позицію, яку зайняв що-до українського питання впливовий і широко світом розповсюджений, не від кого незалежний швейцарський орган «Журналь де Женев». І сьогодні нам особливо присмно в день національного свята подати нашим читачам до відома переклад однієї з останніх статтів молодого і талановитого редактора П. Е. Бріке, присвяченої українській справі з погляду міжнароднього.

Україна не переставала з 1933 року бути тим, що звикли називати невралгічним пунктом. Совіти боялися і бояться й зараз

німецьких чи польських планів на цю колосальну територію, житницю Росії, населену окремим народом в 35 мільйонів людських душ. Власне із-за страху, що Україна відділиться від них, то совіти наблизилися до Женеві, а потім увійшли до складу Ліги Націй. І власне для того, щоб утримати непорушність совітської території, то Сталін та Літвінов захотіли мати гарантії пункта X-го Пакту.

Але Ліга Націй і військовий пакт з Францією, — правда ще не дійсний — не достатні для заспокоєння Кремля. Останній в 1935 році вислав досить велику кількість автохтонного населення з прикордонних смуг завширшки в 100 кілометрів, що межують з Польщею та Румунією. «Morning Post» з 19 грудня 1935 зазначає, що кількість дивізій, розташованих на Україні совітській, збільшено з 10 до 28; з них 10 розташовано на російському кордоні. Чи ж подібні концентрації не уявляють з себе загрози миру? Це питання най буде дозволено поставити. До того-ж на Україні відбулися великі совітські маневри. І маневри 1935 р. відбулися на польському кордоні.

Головна причина совітських побоювань полягає зовсім не в зовнішніх обставинах. Її треба шукати на самій Україні, в її невдоволенню, у ворожнечі цілого українського народу. Совітський режим до того непереносний, що в 1933 р. комуністичні українські провідники самі odkривали очі на те лихо, що заподіяно їхньому народові. Сталін їх винищив безпошадно. Скрипник своїм життям заплатив за спізнилий патріотизм. А голод сприяв замірам Москви. Бо він нищив її українських ворогів.

Але спротив чорнозему не ослаб, і оце найбільше турбує сон большевицьких сатрапів. Всі їхні зусилля для розбиття цього спротиву залишилися без результатів. Цей спротив міняє форми, пристосовується до обставин, призвичаюється навіть до ГПУ, до голоду і переборює голод.

Совітська преса сама констатує цей спротив. «Известия», які, розходячися закордоном, загально уникають говорити про українські справи та викривати глибину національного почуття в цій країні, все-ж признають і приписують прихильникам покійного Отамана Петлюри акти саботажу сільсько-господарського в колхозах районів Острополя та Гола-Пристань (район Одеси). Цей спротив виявляється так само і в індустрії. Боряться проти стахановських методів — роботи по штучно. Майже всі тракторні станції реєструють втрати і тримаються лише тільки завдяки допомагам. Стахановців зневажають. «Известия» (з 8 грудня 1935 р.) виявляють, що робітників, ударників по буряководству, яких персонально Сталін удекорував орденом Леніна, було вигнано, побито. Головніші винуватці цього, Аксенчук та Степанюк, — рostrіляні, другі ж засуджені до в'язниці. Подібні факти сталися в Бердичеві, Винниці, Проскурові та в інших місцевостях («Вісті» з 14 грудня 1935 р.).

Як що совіти спростовують ці факти, то чого ж не дозволять вони, як це роблять інші члени Ліги Націй, міжнароднім хурналам вільно подорожувати на совітській території і спеціально на

Україні? Сучасна ж заборона доказує, до якої степені Москва боїться, аби правда не пробилася на світ Божий.

Москва керує Україною через посередництво комуністичної партії. Міністерство сфедерованої республіки існує і надалі, але не має воно справжньої влади. Владу виконує Постишев, сибірський росіянин, секретарь КПБУ, як Сталін є секретарем партії ССРСР, і так само, як і цей останній, є диктатором абсолютним, підлеглим лише Москві. Його метода, насильницька на початках, пробує іноді менш брутальні способи. Але амністії мають такий же успіх, як і брутальні заходи. Агримольна та індустриальна економика продовжує бути дефіцитною. Голод є явищем перманентним. (*) І ця країна стає вже в тяготу для ССРСР.

Щоб знесилити в кінець цей народ, що любить свободу, Москва видала цілу серію драконівських законів. Колхози, відомі колективні ферми, були вигадані для того, щоби збити спротив власне український, щоби схилити Україну перед комунізмом. Але не хотять і не можуть в Москві видавати окремі для України закони, бо-ж це сприятиме сепаратизмові. Закони, необхідні для утримання совітського панування на Україні, прикладаються до цілого ССРСР, і ланцюги, виконані для України тягнуть і на самій нещасній Росії.

Совітське ж побоювання це є загроза і для європейського миру. Колись Кремль підчас одного політичного процесу обвинувачував французький генеральний штаб в тому, що останній готовить відокремлення України. Московські підозріння тепер спрямовуються на Берлін, Варшаву чи Токіо. Але ж зло є в самому ССРСР. І полягає воно в тому неможливого становищі, в яке поставлено український народ.

Ото-ж совіти накладають на Лігу Націй обов'язок підтримувати це становище на Україні. А одначе самі совіти є небезпекою для миру. Бо чи ж можна основувати мир та безпечність Європи на триманню в неволі та на поступовому винищенню 35 мільйонів людей? Чи ж можна устанавлювати цей мир в такий спосіб і чи не буде це подібним, що справу миру покладено на склад пороху?

Ті ж, що хотять спертися на ССРСР, мають бажання бачити ССРСР сильним. Але ж Україна обезсилює ССРСР і спричинить велику трагедію, як що їй не допоможуть в її нещастю. Чи ж можуть дипломати, на відповідальності яких лежить будучина нашого континенту і обов'язок зберегти мир, ховатися за спину юридичних тонкостей і не вважати на таку важливу життєву проблему.

П. Е. Б.

(«Журналь де Женев» з 18 січня 1936 року).

---

*) Недавно опубліковані совітські статистичні дані показують, що Україна згубила 1.300.000 мешканців з 1933 року. Ця цифра, напевно нишча від дійсної, вказує кількість жертв голоду.

Слово до земляків

В день свята Державности, коли за встановленою традицією переводиться збірка на «Музей Визвольної Боротьби України» в Празі, подаємо глибоке і натхнене слово, що його виголосив вельми заслужений перед Україною і високо всіма поважаний академик професор доктор Степан Смаль-Стоцький, Голова Т-ва «Музей Визвольної Боротьби України», в день святкування 10-літнього ювілею 30 травня 1935 року. Друкуємо промову повністю, з незначним лише скороченням на кінці.

Визвольна боротьба України ведеться віддавна, ведеться власне від часу, як Русь-Україна втратила свою політичну самостійність, свою державність.

Велася вона спершу під проводом князів аж до р. 1508-го, далі під проводом міщанства та козацтва, тої своєрідної організації українського народу, що виявила стільки невиданого та нечуваного в світі геройства. Козацтву та славній Запорозькій Січі вдалося в значній мірі відвоювати незалежність українського народу за Хмельницького. Боротьба спалахнула знову за Мазепи, люта боротьба. Вона не переставала власне ніколи і потім, так що при кінці світової війни зірвався увесь український народ в своїх масах до нової, здавалось би, останньої вже боротьби, щоб здобути повну свою державну самстійність. Це не вдалося. Але ця остання визвольна боротьба, щоб не пішла на марно, а сталася плідним зародком нової, вже вповні успішної визвольної боротьби, найшла і найде дорешти по перший раз в історії українського народу своє місце в Музею Визвольної Боротьби України, що поклав собі за ціль зібрати та зберегти для потомства усі пам'ятники тої завзятої боротьби, щоб, таким чином, удержати і все наново оживляти традицію визвольних поривів мас і одиниць, в цілості і в подробицях.

Це перший раз українська думка дозріла до того ступня культурности, що уважає своїм обов'язком шанувати національну традицію, шанувати і цінити усі пам'ятки творчого національного духа, створити для них храм, народню святиню, і тим покласти тверді підвалини нашого відродження і переродження в справді культурну націю з своєю волею, з своєю державністю, як заपुरують тої волі.

Правдива культура виростає з живої традиції, з перетоплювання творчими духовними силами нації давних культурних надбань у все нові, все а все досконаліші надбання. Де традиція завмирає, де її не шанують, де вона ніяк не піддержувана, не оживлювана стає безплідна, там і культура занепадає.

Тому то найкращим виявом культурности нації це її музеї, бо вони зберігають та оживлюють традицію і тим спонукують націю до все нових культурних чинів, культурних надбань. Без музеїв і найкращі твори культури поневіряються викинені десь на горище чи

на смітник. Але з ними буває і ще гірше: їх присвоюють собі сусіди, чужі нації за свої, таким чином, робляться вони немов їх власними культурними надбаннями, оздобою чужої культури, бо, обертаються навіть в свідоцтва некультурності тої нації, сини якої їх дійсно створили. Скільки то прикладів з історії українського народу могли б ми тут навести на доказ того, що ми не вміли зберегти для потомства тих «тяжких діл дідів наших», щоб на них будувати величній храм своєї будучности; скільки їх змарнувалося, занепалося, марно для нас пропало; скільки зусиль нам тепер потрібно, щоб одну чи другу таку велику пам'ятку одвоювати для себе, для української нації! Згадаймо тільки найкращий твір поетичний 12 століття «Слово о полку Ігоревім», за котрий треба аж бої зводити, щоб доказати, що це твір українського духа. А які пам'ятки з своєї визвольної боротьби за Хмельницького, Дорошенка, Мазепи зберіг наш нарід для себе так, щоб вони послужили йому могутнім підпадом любови до Батьківщини і дальшої боротьби та дійсного визволення України з неволі?! Нічого, нічого ніколи не зберіг, а ті славні діла не забувні діл наших та їх правдиве значіння для нас вміли противники так наскрізь викривити, так перекрутити, що вони стали навіть обґрунтуванням нашого дальшого поневолення таки у нас самих. Нас навчили шанувати Хмельницького не так за його визвольну боротьбу України, а за те, що він своєю булавою вказав на Московщину ніби-то «волим під царя московського православного», та що він нібито царя московського зробив нашим українським батьком. І ми нарешті тому повірили. Нас навчили зневажити і проклинати Мазепу, як зрадника народнього, а його визвольну боротьбу уважати ганебною, самолюбною забаганкою, щоб самому стати володар м України та завдати український народ в свою-ж і панську неволю. І ми цуралися навіть імені цього найбільшого українського патріота. Горе тому, хто не піддався сугестії, що України «нѣтъ, не было и быть не можетъ». Ще більше, ще страшніше горе тому, хто посмів розкривати «духа истини» української історії. Це наслідки того, що український народ занедбав шанувати діла незабутні діл наших. Хоч це сором, але признаймося по щирості і по правді до того, що ми аж в найновіших часах почали відхрещуватися та відпекуватися тих впоюваних та вщиплюваних силоміць в душу народню аксіомів чужої науки, побудованих на свідомому викривленні правди. І тут важно те, що це сталося аж на основі добутих із забуття правдивих пам'яток про діла і замисли цих лицарів українського духа.

Гожна культурна нація як найзапападливіше дбає про музеї, про збірвання в них національних пам'яток в повній свідомості великої їх ваги та значіння для своєї культури.

І айвеличавіші взори музеїв маємо ми, українські емігранти, перед очима тут в Празі та взагалі в Чехословаччині. Ми спостерігаємо тут свідомий культ музеїв, який переводять таким способом, що влаштовуються правильні відвідування музеїв не тільки старших людей, але головно молодого покоління, сполучені з відповід-

ними поясненнями, а великі робітні там завжди повні дослідників пам'яток, всюди йде жвава праця над дослідями пам'яток бувальщини. Тим то і пояснюється, що малий чехословацький народ в своїй цілості є найкультурнішим народом між усіма слов'янами, а також і те, що він в світовій війні добув собі державну самостійність.

Між українцями були це спершу тільки високо культурні одиниці, як Тарновський, український археолог німець з роду Поль та митрополит Андрей Шептицький, що пізнали велику вагу музеїв та своїм коштом довершили діла, на яке народ не вмів ще сам спромогтися. Аж по світовій війні, по великим зриві українського народу до визвольної боротьби, щоб на руїнах царської Росії та струпишілої Австро-Угорщини здвинути свою державу, відчув український народ сам, коли це йому не вдалося, велику потребу зібрати усі пам'ятки тої визвольної боротьби до купи, щоб нічого з них не затратилось, нічого не занастилось, та зберегти їх на науку грядущим поколінням. Так повстало наше Товариство «Музей Визвольної Боротьби України», десятилітній ювілей якого ми сьогодні святкуємо з тою єдиною думкою, щоб як найшвидше збудувати певне пристановище, храм-святиню в Празі для тих пам'яток, що їх Товариство вже збрало і ще збере на честь і славу України.

Вітаю Вас усіх щирим серцем на цім святі та прошу Вас усіх до купи і кожного з окрема, прошу також усе свідоме культурне українське громадянство усіх земель всією своєю силою, всією своєю спромогою допомогти Управі довершити те її велике завдання.

З діяльності Музею Визвольної Боротьби України в Празі

Минулий рік був ювілейним (10-м) роком існування Музею Визвольної Боротьби України в Празі. Як і за попередні роки, головним завданням Музею, поруч з поповненням музейного майна, була збіркова акція на будівлю власного дому в Празі. Вже більше шости років Музей міститься в найнятому помешканні з трьох невеличких покоїв, наповнених від підлоги до стелі музейним та архивним майном. Але це лише невеличка частина музейного майна: головні скарби музейні зберігаються в скринях, якими заповнено три гаражі у дворі того-ж будинку. Гаражі — сухі, речі не псуються та все-ж таки крайня пора всі ці речі розпакувати, описати, систематизувати, розкласти в належних місцях і схованках та зробити їх приступними для вивчення. А це можна зробити тільки тоді, коли Музей матиме власне відповідно збудоване й заряджене приміщення. Ось чому вся увага Управи Музею спрямована до як найшвидшого здійснення завдання — мати власний дім.

Збіркова акція на будову дому, що розпочата була ще в-осени р. 1932, за 3 з 1/4 роки єсе ще не дає змоги здійснити це завдання. На 1. I. 1936 р. вступило всього пожертв на суму — 188.000 чеських корон (не рахуючи відсотків на вклади в банках), в той час, як на будову дому потрібно, що найменше — 450.000 корон. За виключенням видатків збіркової акції бракує ще добрих дві третини потрібної суми.

Та не дивлячись на це Музей не тратить надії, що українське громадянство, свідоме загально-національної ваги Музею Визвольної Боротьби України, цього правдивого пам'ятника минулої, так ще недавньої боротьби українського народу за своє самостійне державне існування, виявить добру волю й національну завзятість та своїми жертвами складе ті дві третини, що бракують, не за шість років, а за один рік.

Управа Музею прикладає всіх зусиль, щоб освідомити роскидане по цілому світові українське громадянство, прихилити його до національного чину, дати можливість кожному українцеві взяти участь у великому національному ділі. Статистика пожертв показує, що вже тепер пожертви надходять зі всіх кінців світу — 30 країн вже відгукнулось на заклик Музею, — число пожертв на 1. I. 1936 р. перевищило — 2.400, при чому переважають менші, але числені пожертви від 1 до 200 кор., які дали більше половини зібраної суми; пожертв від 200 до 500 кор. нараховується — 81 на суму — 32.850 кор., пожертв від 500 до 1000 й більше корон нараховується — 34 на суму — 23.845 кор., нарешті одна найбільша жертва складає — 27.000 кор. Погані цифри доводять, що збіркова акція обхопила широкі кола нашого громадянства. На Українській Дім у Празі жертвують і десятки тисяч корон, але тако-ж корони й півкорони, жертвують люди з достатком, а тако-ж і бідняки, уриваючи шматок тяжкою працею добутого хліба.

Більше половини всіх пожертв складають пожертви української політичної еміграції. Ця найменш забезпечена матеріально частина українського громадянства виявила себе найбільш свідомою великого національного діла, найбільш жертвеною.

Коли підрахуємо пожертви по країнах, то на перше місце прийде Чехословаччина з Підкарпаттям (кругло — 43.000 кор.), потім велику відносно жертвеність виявила Румунія з Буковиною й Бессарабією (54.000 леїз, 46 доларів, 720 кор.), далі йде еміграція в Польщі (6.977 кор., 2.138 злот. п., 7 долар.) (Франції 1. 677 кор., 3.750 франц. франків), Бельгії, Німеччині, і т. д. Порівнюючи з кількістю населення та іншими умовами пожертви з Галичини (1.400 кор., 4000 злот. п. 25 долар.), а особливо з Північної Америки (1.500 долар., 200 кор.) та Канади (450 долар.) не досягли ще тієї висоти, на яку можна було сподіватись (подані цифри стосуються до 1. X. 1935 р.). І тому поточним завданням Управи Музею буде звернути найголовнішу увагу на ці країни, ближче ознайомити українське громадянство цих країн з діяльністю Музею та його завданнями й потребами й викликати серед нього такий же патріотичний чин, який

виявила українська політична еміграція. Сумно було б, коли б наша давня (міграція, що вже доробилась на чужині певного матеріального достатку й добробуту й повноти політичних прав (останнє торкається тільки Сполучених Штатів та Канади), або наше громадянство, що проживає на рідній землі, не приєднались до чину політичної (міграції, щоб спільними зусиллями, одноставно й однодушно довершити будову національного пам'ятника — Дому для Музею визвольної боротьби України. Твердо віримо, що так станеться, що всі українці, де б вони не проживали, знайдуть охоту й спроможність на жертву в пам'ять тих, що принесли найбільшу жертву на престол Батьківщини, свою кров, своє життя за волю України!

Віру в національну свідомість українського громадянства підтримують числені листи, що надходять до Музею від жертводавців. Листи ці — неоціннімі людські документи, повні щирости, правдивої любови та патріотизму. Музей з пієтетом збирає їх, публікує у «Вістях Музею» витяги з них, оскільки дозволяє місце, і майбутній історик української нації буде дивуватись і милуватись тими почуттями, якими пройняті ці листи. Вони більше, ніж що инше, дають запевнення, що справа будови Українського Дому - Музею в Празі буде щасливо завершена за участю всього українського громадянства.

На закінчення вважаємо потрібним подати до загального відома, що Управа Музею розпочала заходи перед Радою М. Праги про уділення Музеєві вільного мійського ґрунту під будову дому. Такий ґрунт вже знайдено недалеко від королівського «Граду», давньої пам'ятної частини Праги, де знаходяться: старовинний собор Св. Віта, палац Президента Республіки й інші державні установи. Лишилися ще де-які формальності, що будуть скоро полагождені, так що в цьому році Музей матиме з'яву й зможе приступити до будови дому.

Отже тепер черга за українським громадянством: від його жертовности, від його патріотичного чину буде залежати, чи зможе Музей ще цього року покласти перший основний камінь Дома-пам'ятника в Празі.

22 січня — великий пам'ятний день проголошення самостійности Української Народньої Республіки у Києві року 1918 та державної злуки більшости українських земель в одну Соборну Народню Республіку року 1919. Не забудьте в цей день скласти свою пожертву на будову Українського Дому-Музею визвольної боротьби України в Празі. Вашою пожертвою вшануєте пам'ять братів ваших, що принесли найбільшу жертву за волю Батьківщини.

А. Яковлів.

---

22 січня — день Музею Визвольної Боротьби України

День свята проголошення двох великих історичних актів 22 січня 1918 та 22 січня 1919 р. є день Музею Визвольної Боротьби Ук-

раїни. Нехай на пам'ятку цього дня кожний український громадянин і кожна українська громадянка прислужиться загально-національній справі пожертвою — в міру, своїх достатків на будову Українського Дому в Празі та на утримання Музею.

Сповненням цього чину українське громадянство найкраще забезпечить існування Музею, що своїми збірками не лише свідчить про тяжку путь, пройдену Українським Народом, але й кличе його до дальшої боротьби за незалежність України.

Сповнімо-ж усі сумлінно цей чин на пошану пам'яти незабутніх борців за волю й незалежність України!

За Товариство «Музей Визвольної Боротьби України»
Акад. Проф. Др. **СТ. СМАЛЬ СТОЦЬКИЙ** (в. р.) — голова
Проф. **СТ. СІРОПОЛКО** (в. р.), — секретар

З діяльності Української Шкільної Ради у Франції

На початку цього 1935-1936 шкільного Року Шкільною Радою було вироблено і розіслано програм навчання, який передбачає 4-х річне навчання в українських школах на терені Франції. Поділ його такий: а. підготовчий відділ, б. 1-ша класа, в. II-го класа та г. III-тя класа. Програм обіймає всі предмети українознавства, як то Закон Божий, українська мова, література, історія, географія України. Виготовлено тако-ж і єдине для всіх шкіл діловодство для означення поступу науки в кожній групі та для найбільш доцільного ведення навчання в школах.

Зокрема на теперішній час підлеглі Шкільній Раді школи на терені Франції виглядають так:

— **Ш а л е т**. Українська Дитяча Школа в Шалеті має всі 4 групи. Там є 2 навчителі — п. п. Зубенко та Колодій. Наука провадиться регулярно що-четверга та що-неділі. Ця школа одна з найстарших на терені Франції, найкраще поставлена. Діти з великою охотою учагають до школи. мають добре знання. Вся місцева еміграція ставиться позитивно до школи, так що навіть батьки різних політичних угруповань і напрямків охоче посилають своїх дітей до школи. Підчас вакаційних місяців — серпень та вересень — улаштовується в Шалеті курси навчання, в яких беруть участь тако-ж діти з інших осередків нашої еміграції.

Ця школа будить найкращі надії на майбутнє.

— **К н ю т а н ж**. Українська Школа в Кнютанжі, так само одна з перших на терені Франції, має 3 групи. Навчителем є п. Лоскін. Наука провадиться регулярно що-четверга та що-неділі, але тому, що навчитель і рацює на заводі навчання відбувається в залежності від вільного від праці часу. Ця школа має найбільш відповідне для своїх вимог помешкання, яке відпускає дирекція заводу на цю ціль. Велика і добре обставлена кімната, все потрібне для школи приладдя. Діти охоче вчагають до школи. Розвиток цієї школи заповідається як найкращий.

— **О д е н - л е - Т і ш**. Тут школа раніше існувала, але від якогось часу перестала функціонувати. Тепер вона знову відновлена. Навчителем — П. Сидоренко. До цієї школи вчагають діти сусідніх колоній. Від-групта, Камбон та Еша (Люксембурга); єсть надія, що в короткому часі ця школа знов стане виховальним центром нашої молоді на той район.

— К р е з о . Школа новозаснована з початком шкільного року. В ній є 3 групи. Навчителем є п. Семмо. Діти колонії з Моншанен тако-ж вчашають до неї. І січня с. р. відбулося посвячення прапора цієї школи, що його вишила прекрасно п-ні Сабардакова. Ця школа має всі данні для скорого і гарного розвитку.

— П а р и ж - Б і й я н к у р . Школа новозаснована з початком цього шкільного року. Є там 2 групи. Навчителькою є панна Л. Вержбицька. З великою охотою і любовю діти учашають до цієї школи. В неділі та в свята приїздять вони разом з навчителькою до церкви. Школа многонадійна. Число учнів поступенно збільшується.

— Л і о н . Тут раніше школа існувала, але із-за великої віддалі трудно було дітей збирати. Тепер од часу до часу збирають дітей і навчання провадять вільні у той час від праці наші громадяне.

Крім названих шкіл передбачається в коротькому часі відкриття шкіл в О м е к у р і та серед наших фермерів в околиці К о м б р е - С ю р і.

Сіткою шкіл українських тим часом охоплено вже понад 120 дітей українських емігрантів.

Шкільна Рада уважно пильнує за розвитком старих та новозаснованих шкіл та намагається поширити цю сітку в інших місцевостях. Виготовивши програм навчання і розіславши його, одночасно Шкільна Рада забезпечує необхідними підручниками всі школи. Крім того Шкільною Радою придбано та розіслано по школах мапи України (фізична та етнографічна) та придбано для потреб шкіл «Український Православний Визняк», виготовлений на основі правоспису прийнятого Українською Академією Наук.

За останній тримістр Голова Шкільної Ради готує серію І. Бриджан перевів візитацію всіх існуючих шкіл та нав'язав контакт з представниками батьків проєктованих шкіл в Омекурі й Сюрі.

Шкільна Рада, що дасть певне справоздання, як з своєї діяльності, так і з життя та роботи всіх їй підлеглих шкіл, на кінець шкільного року, звертається ще раз до всіх, кому дорожго є справа виховання в національному дусі нашого молодого dorocry, з закликом не забувати про підтримку цієї справи, та посилено підтримувати шкільний фонд, без якого не може йти регулярно робота шкіл.

Д б а й м о п р о м о л о з ь , п р о н а ш у з м і н у .

Шкільна Рада.

---

3 життя й політики.

-- Постанови пленума ЦК ВКПб. Останні централізаторські заходи совітської влади. Академія Наук У С С Р .

21-25 грудня м. р. відбувся пленум ЦК ВКПб. Совітська преса воглас і дві резолюції, які цим пленумом були ухвалені. Ці постанови торкаються таких питань: 1. питання промисловости і транспорту в зв'язку з стахановським рухом, 2. підсумки перевірки партійних документів.

Нові постанови пленума ЦК вносять певні риси для характеристики сучасного курсу совітської влади: тим-то вострібно спинитися на їх обговоренню.

Перша резолюція з її довгим і глутаним заголовком і не менш довгим і плутаним змістом в суті річей ставить перед совітською промисловістю і транспортом завдання переведення їх раціоналізації, розбірас

ті конкретні проблеми, які стоять в справі раціоналізації перед окремими галузями совітської господарки, і ставить справу про необхідність опрацювання в зв'язку з піднесенням продуктивності нових норм виробництва в окремих галузях промисловости та транспорту. При основному настановленню цієї резолюції перевести в совітській господарці раціоналізацію плутаність і неясність її змісту є цілком зрозумілою. Справді. Раціоналізація промисловости є той рух, який характеристичний для капіталістичної господарки повоевних часів і який в своїх наслідках часто дуже важко відбивається на становищі робітничої класи. Свого часу ці від'ємні наслідки раціоналізації в капіталістичних країнах в совітській пресі і літературі освітлювалися дуже повно і докладно. Тепер совітська влада сама стає на шлях переведення цієї так оглибленої раціоналізації і хоче користуватися методами, які в суті річей нічим не різняться від методів, яких вживають капіталістичні підприємці. Очевидно сказати таку річ просто і виразно для ЦК ВКПб було би важко. Її необхідно було одягнути в одягу соціалістичної фразеології, треба було послатися на вимоги скріплення соціалістичного ладу і т. д. Звідси плутаний і суцього неясний зміст самої резолюції і її невиразний, нічого не промовляючий заголовок. Мажмо прсте і євність, що совітське робітництво, якому на своїй шкірі доведеться відчувати наслідки цих директив ЦК, швидко зрозуміє, в чому суть нової лінії. Органи ЦКУ будуть мати велику працю. Резолюція про підсумки перевірки партійних документів не вносить в урядовий курс нічого нового. Вона фіксує надалі намічене вже з перед кількох років дуже здержане і обережне відношення до дальшого поширення партії. Хоч вона і відновляє з першого червня завішений в зв'язку з чисткою і перевіркою партійних документів вступ до партії нових членів і кандидатів, проти рекомендації прийняття нових членів переводити дуже обережно, на підставі суворого індивідуального добору, із строгим додержанням всіх вимог партійного статуту. Заводиться при цьому нове правило: окремих організаціям — не лише місцевим, але тако-ж областним, красивим і республіканським, — які не дають гарантій щодо своєї твердості в додержанню партійної лінії, тимчасово може бути заборонено прийняття нових членів і кандидатів. Твориться таким чином легальна підстава для того, щоб припинити, скажемо, доступ до партії українцям взагалі: досить для цього буде ЦК ВКПб заборонити «тихчасово» прийняття нових членів комуністичною партією України.

* * *

Кели європейські і російські емігрантські совітофіли всіх відтінків змагаються в сучасному курсі совітської влади, перейнятому внутрішнім суперечностями і ваганнями, знайти ознаки виразного повороту на шляхи буржуазного державного і господарського будівництва, вони хочуть лишакть без уваги ту ділянку, в якій поворот на шляхи найгірших часів царської політики виразився справді з новою виразністю і ясністю. Мажмо на увазі повну ліквідацію тих означень, які дала революція щодо децентралізації державного устрою. Централізація в СССР переводиться в такову тему і в таких розумірах, які дозволять сучасній СССР рівняти не з Росією другої половини XIX віку, яка мала зовсім і майське самоврядування, а хіба з Росією часів Миколи I.

Свого часу ми спинилися над тим, як СССР повелі обертали в оборонній політиці, за яким не криється жадного змісту. Прсте ліквідація автономних установ СССР централізаторських апітвєть основельких керівників не задовелінула і не задовелінає. При так частих в СССР реорганізація окремих установ робляться все нові поусунення централізаторського характеру: ліквідується тепер вже і місцеві одділи центральних установ і їх функції передаються до виконання центральному апарату в Москві. Наводимо два останні декрети, де ці централізаторські тенденції виявлені з певною виразністю. 11 грудня оголошено постанове-

ву ЦК'а і СНК ССРС про реорганізацію комісаріату збіжєвих і тваринницьких совхозів. Згідно з цією постановою трести совхозів, підпорядковані само собою Москві, за винятком Сибіру і Далекого Сходу ліквідовані, а керування совхозами передано в сотворені в Москві три комісаріати виробничко-територіальні управління. Такі управління сотворено окремо для кожного роду совхозів: збіжєвих, м'ясо-молочарських, свинарських, вівчарських то-п-о. Управління для кожного роду совхозів в свою чергу розбито на окремі установи по районах. Характеристично, що при цьому приділенню українських совхозів московським центральним управлінням не заховано навіть єдності УССР, як окремої територіальної одиниці. Так, керування свинарськими совхозами УССР розбито між управлінням свинарськими совхозами України, куди приділені совхози Одеського, Дніпропетровського, Київського, Чернігівського й Вінницького свинотрестів і управлінням свинарських совхозів Півдня, куди приділені совхози Курського, Харківського, Полтавського, Азовсько-Чорноморського, Північно-Кавказького і Донецького свинотрестів. В управління вівчарськими совхозами Півдня об'єднані вівчарські совхози України, Північного Кавказу, Криму, Сталінградського і Вороніжського району.

6 січня оголошено постанову ЦК'а і СНК ССРС про реорганізацію комісаріату внутрішньої торгівлі ССРС, комісаріатів внутрішньої торгівлі союзних республік і їх місцевих органів.

Згідно з цією постановою в складі загально-союзного комісаріату організується по-між иншим перше управління місцевим торгом, яке охоплює торги Москви, Карельської АССР, Північного і Кіровського краю, а тако-ж і УССР. На це управління покладено загальне керування, планування, регулювання і догляд за місцевим торгом. В дальшому ця постанова визначає структуру місцевих органів комісаріату, при чому ця структура є цілком тождньою для комісаріатів союзних республік (опріч РСФСР), автономних республік і краєвих та обласних осередків. Таким чином комісаріат внутрішньої торгівлі УССР по своїй структурі і правам нічим не різниться від органів комісаріату в кожному крайовому осередку. Різниця полягає лише в назві.

Ці дві останні постанови центральної влади лише незначне і малецьке кільце в тому ланцюгові централізаторських заходів, якими Москва змагається зв'язати ріжні національні області совітського союзу. Централізація, яку здійснює тепер совітська влада, переходить всі межі, які знала практика сучасних західно-європейських держав, які знала практика довоєнної Росії. Аналогій, як ми зазначили вище, тут треба шукати в дореформенній Росії миколаївських часів.

А проте совітофіли — і європейські, і російські — на цей відтінок, де поворот Сталіна визначився так яскраво, уваги чомусь не хотять звертати і цих його досягнень чомусь не вважають потрібним регламувати. Вони волять з приводу цього захоувати повну і глибоку мовчанку. Вони волять присвячувати цілі статті такій важній справі, як до-віл в ССРС в цьому році улаштувати на Новий Рік ялинку, ніж справі повної ліквідації прав недержавних націй в ССРС. Нічого не відіш! Смаки і уподобання бувають ріжні...

* * *

В числі дев'ятому «Правди» за біжучий рік знайшли ми коротеньку звістку, яка говорить, що в Києві рішено ліквідувати назву Української Академії Наук. Говоримо про ліквідацію назви, бо ліквідація Академії, як установи, як ми знаємо, переведена вже давно. Після переведеної чистки Академії і поповнення її новими людьми робота її звелася до мінімуму. «Правда» повідомляє, що на загальних зборах нових академіків одногослодно прийнято проєкт нового статуту Академії Наук УССР. Отже не Української Академії Наук, а Академії Наук УССР. Згідно з параграфом першим нового статуту завданням Академії Наук

УССР с всебічно допомагати загальному піднесенню теоретичних, а також і прикладних наук, вивчати і розвивати досягнення соціалістичної і світової наукової думки, допомагати їх використанню на практиці і брати активну участь в будівництві української соціалістичної культури. Новий проект статуту подано на затвердження совнаркому УССР.

Замість коментарів до цієї звітки обмежимося до зачитування одного уступу з вступної в «Правді» (ч. 6 з 6. І. 36).

«Під керівництвом і за допомогою російського пролетаріату, його партії, його провідників — Леніна і Сталіна, єрист культури рівод року прискорюється».

Свята гравда! Спеціально ж прискорюється цей єрист культури і дкерівництвом і за допомогою російського пролетаріату і його партії на Україні!

В. С.

3 міжнароднього життя

Урагвайсько-совітський конфлікт.

На грикіні минулого року, як відемо, гівденно-американська латинська республіка Урагвай, обслідувавши чинність совітського в ній представника тов. Мінкіна, повернула йому дипломатичний паспорт та грамсту і загропнувала негайно виїхати по-за межі республіки; одночасно, явна річ, одкликаний був і урагвайський посол в СССР. Про цю подію зазначено було вже на иншому місці «Трибуна» й здавалося, до неї можна було б не повертатися. Урагвай — держава маленька, всього якихось може три мільйони населення. Більшій релі не лише в світі, але й в Америці, навіть у гівденній, вона не грає, і чи єсть там совітський посол чи його звітти вигнали, начеб-то не має гля Европи и адного значіння. А в тім виїшло воно не так. Цей, нагерший і огляд, чи-то місцевий конфлікт перекинувся по-за межі Урагвая до Америки. Занесений він зараз уже й до Европи, бо совіти зважили потрібним і оставити цю справу в Лізі Націй.

Оскільки можна довідатися з пресових інформацій, розрив дипломатичних зносин між Уругваем та СССР насамперед в'язаний з самою особою місцевого совітського посла. Тов. Мінкін у гівденній Америці здавна знаний. Ще за Ленінських часів його, у гідобі торгівельного представника, було послано до Аргентини з грегандноко метою, але він там так розгромагандувався, що його мусіли звіти вигравити назад до Москви. Року 1926 Урагвай погодився на совітське торговельне, а року 1931 грийняв і москвський посл реда. Цей посл редсм і став південно-американський так мовити спеціаліст тов. Мінкін.

Здобута в Урагваю позиція для совітів була дуже важливою, бо в Америці їм не так легко давалися визнання та гевіденне, як-то сталося в Европі. За увесь час існування СССР він був вигнаний у Новому Світі лише в чотирьох державах, а саме у Мексиці, в Канаді, в Урагваю та в Сполучених Штатах Північної Америки. Та й з тими визнаннями їм не шастило. З Мексики їх в скорому часі вигнали, з Канадою стався розрив, а з Сполученими Штатами зайшло таке охолодження, що з цілого американського посольства у Москві зостався лише менший урядовець в якості часового «chargé d'affaire». Тим більше вагу мало для них і оольство в Урагваю, бо лише там можна було концентрувати свої сили, утворивши для того для Америки, хоч би лише й гівденної, комуністичну централю.

Центрاليا та, як видно з цілої історії розриву, зараз не й була організована. По-перше, виявила вона себе в Бразилії, в тому повстанню

що про нього була мса свого часу на цьому місці та на чолі якого стояв бразильський представник III Інтернаціоналу, що гриймав чинну участь в VII комуністичному з'їзді в Москві, а повернувшись до-дому, стим повстанням дбав виконати рішення вказаного з'їзду. Випадає так, що бразильське повстання творено було на широку скало, бо мало воно поширитися на Аргентину, на Урагвай, може й ще на якісь ближчі республіки, а в перспективі для комуністичних сптимістів малювався вже новий СССР південно-американський, копія того СССР, що існує на сході Європи. Надії однак завели. Повстання в Бразилії було збите в дуже енергійний спсіб, в Аргентині справа закінчилася лише більшими і меншими страйками, а в Урагваю, аби перервати дальшу можливість комуністичних спроб, вислали тов. Мінкіна з його дипломатичним та іншим апаратом.

З південно-американського боку, справу на тому не скінчено. У Бразилії, в Аргентині та в Урагваю розпочато так звану комуністичну чистку і посаарештовано та поставлено перед судом усіх, хто так чи инакше був причетний до совітських намірів, а між ними і шефа комуністичної пропаганди в Америці такого Бергера, хто там знає, яке в нього дійсне прізвище, бо перед тим провадив аналогічну чинність у Китаю та в Індії. Крім того на майбутнє вважається необхідним раз на завжди заборонити всі комуністичні організації, проголосивши їх прстизаконними. Але це лише, так мовити, пасив у боротьбі з комунізмом південної Америки. Державним її людям здається, що мало гусиль окремих держав; треба ті зусилля злити до купи в організований спсіб. З Ріо-де-Жанейро виїшла тому думка про утворення у південній Америці спільного, єдиного державного фронту з усіх її республік, спрямованого на комуністичну пропаганду та на боротьбу з нею. Ідея ця знайшла там великий відгук. До неї вже пристали поки-що три республіки, а саме Бразилія, Аргентина та Урагвай, як найбільше загрожені, але до них, як сподівається місцева опінія, пристануть і всі інші республіки південної та центральної, а може й північної Америки. Таким чином, поруч з антикомуністичним блоком, бо його творять зараз ядщі на далекому Сході Алії, може повстати аналогічний блок в Америці, а за ним — хто знає, — чи не з'явиться такий самий блок і у Європі. У Москві гринаються думки тим непокоїться і уяє наперед причину урагвайського розриву пмають в якихось інтригах не лише Бразилії, але й Ватикану, Італії, Германії та Японії.

Такий зворот прибрала урагвайська подія в Америці. Совіти, з свого боку, не zostали в нечинними. Своєю обороною проти Урагваю, а з нею, явна річ, і офенсиву прсти нього, всіни перенесли, як вказано вище, до Європи, а саме до Ліги Націй. 28 грудня стався розрив з Урагвасм, а вже 30-го тов. Літвінов вислав листу до секретаря Ліги, в ягій оскаржує Урагвай, що той не додержав пункта 1-го статті 12-ої статуту Ліги, в якому гсвриться:

Усі члени Ліги погодиються, що коли між ними повстане ягесь сперечення, що загрожує розривом зносин, то вони предлагуть те сперечання арбітражному чи судовому розгляду Верховної Ради.

Совіти, таким чином, свою справу з Урагвасм ставлять чисто формально. Не ходить, мовляв, про те, що робив і як робив тов. Мінкін, а ходить про те, що не виконаний один з параграфів Стутуту. Таке спбєяєння справи, безгередно, вигідне для совітів; було б вено забути даліше й для Верховної Ради, бо, як це видно з хинудого, не має великої охоти в усіх справах розбїратися по суті. Але єсть ще й третя сторона — Урагвай, за яким стоїть ціла Америка і де-хто з інших континентів. Ягальної надії не може бути на те, що всіни з дсброї волі звуть цю справу до її формальної сторони. Біди є за те, всіни вяє поставили питання по суті, бо роблять одгсвідним уряд СССР за всю чинність III Інтернаціо-

начу і мають це доводити, документами з праці Комінтерна там у південній Америці. Що-правда у світі єсть на це ж гстова : давна відповідь, а саме: III Інтернаціонал немає нічого спільного з урядом ССРСР і від нього незалежний. Але такого ролу виправдання, так само вже давно назвав «малпачими штуками» Мак Дональд і зробив це ще тоді, коли був головою першої в Англії соціалістичної влади. Чи задовольниться совітським виправданням Верховна Рада Ліги, а з ним і сама Ліга? Хто знає! На сьогодні дипломатичне становище таке складне й таке делікатне, що все може статися. А в тому скоро буде видно, бо ж совітська скарга на Урагвай занесена на порядок денний сесії Верховної Ради, що має заплануватися 20 лютого січня.

Observer.

З преси

Московський генерал-губернатор України Постішев виступив на 3-му зльоті колгоспників-ударників Київської області з довгезною промовою «Радянська Україна на порозі 1936 року». Першу її половину присвячено, як то годиться, «досягненням» на Україні в сфері господарства і «будівництва української радянської культури», а друга говорить про

«робітників і трудящих селян Польщі і Західної України під ярмом пансько-фашистського режиму».

І там знаходимо, між иншим, таку заяву:

«Нема сумніву в тому, що робітники й селяне Західної України і Польщі знімуть поліційно-фашистський режим Польщі, ліквідують Малополщу і на її місці створять визволену від колоніального гніту, вільну робітничо-селянську Західну Україну» (бурхливі оплески).

А гарантію тому дає

«Країна рад, країна робітників і селян та її робітничо-селянська червона армія, могутня і міцна» («Вісті» ч. 290 з 18. XII. 35 р.).

Справа наших галицьких змляків—дякувати за цей «теплий кожух, не на них шитий». Своє гостро негативне відношення до Москви і її політики централізаційної щодо України відповідальні кола західно-українського громадянства виразно зазначили і в пресі, і особливо в останніх сеймових виступах.

Але для дипломатів країн, які підписали з совітами пакт про неагресію, заява совітського сатрапа, що розперезався, певно уявляє де-яку цікавість, бо показує, як розуміє в дійсності совітська влада ті гарантії добро-сусідських відносин, що їх так охоче і так зручно підписує іменем совітів тов. Літвінов.

---

22 січня не повинно бути ні одної громади, ні одного громадянина, які б не дали своєї лепти, нехай найскромнішої, на Музей Визвольної Боротьби України в Празі!

Від Уряду УНР
Наказ Головної Команди Війська і Флоти
Української Народньої Республіки

№ 2

20 січня 1936 р.

Копія

З огляду на те, що військові суди по-за межами Батьківщини функціонувати не можуть, то для охорони гідності та доброго імені старшини Армії Української Народньої Республіки внести наступні доповнення до Дисциплінарного Статуту, затвердженого Паном Головним Отаманом 7. XII. 1922 року:

§ 26. і «позбавлення старшинської ранги з виключенням з війська». ТАБЕЛЯ на стор. 14.

«Головний Отаман» ..... позбавлення старшинської ранги з виключенням з війська».

Підписали:

А н д р і й Л і в и ц ь к и й
Головний Отаман

В. С а л ь с ь к и й
Генерального Штабу Генерал-Хорунжий,
Міністр Військових Справ.

Копія

Наказ Військовому Міністерству і Дієвій Армії
Української Народньої Республіки

№ 1.

18 січня 1936 р.

Появлення збірників «Український ветеран» і «Немезіда» є явище ганебне, скероване на роз'ятрення негідних інстинктів у слабих духом та на розклад в шерехах еміграції. Ті збірники остільки огидні, що не доводиться розбирати їх по артикулам, з них може тішитися і мати зиск лише наш ворог — Москва. Бо ж давно вже чи то чер-

вона, чи то біла Москва в своїй боротьбі проти єдиного носія української державности — Уряду Української Народної Республіки вдалася до внесення заколоту в шерехи нашої еміграції взагалі, а передусім небезпечного для неї нашого вояцтва. Віддавна вже у москвинів на порядку денному підривання авторитету наших національно-політичних діячів. А ім'я забитого агентом Москви нашого Вождя, Творця нашої збройної сили, св. п. С. Петлюри було об'єктом особливо запеклих нападків, навіть по його смерті. На окупованій Москвою Україні назву «петлюровець» надається тим усім вірним синам України, що борються проти окупанта та засуджені на найтяжчі кари. Так кожний прояв національного життя охрещується «петлюровщиною». А по-за межами СРСР українці на цілому світі створили культ Вождя, Героя, Мученика — С и м о н а П е т л ю р и , пам'ять якого урочисто святкують що-року.

Боляче і соромно за тих, що називаючи себе старшинами Армії УНР, в згаданих збірниках написали те, під чим охоче підписався б найзапеклійший ворог наших визвольних змагань. Вояцтво і еміграція тепер, а рідний народ пізніше осудять їх.

Всі автори, підписані під артикулами в «Українським ветерані» є згідно оголошення там же видавцями його і з огляду на те, що не вказано відповідального редактора, відповідають за цілий зміст «Українського ветерана». Тому

1. авторів з «Українського ветерана» — підполковників Дмитра Дідченка і Варфоломія Євтимовича, сотника Семена Левченка і хорунжого Сергія Євтимовича та редактора «Немезіди» підполковника Сергія Сидоренка звільняю з усіх посад, а останнього виключаю з складу приділених до Генерального Штабу і передаю їх всіх до Військового Суду за переступи, передбачені §§ 76 і 243 Військового Карного Статуту (державна зрада);

2. виділити для окремого доходження справу тих авторів з «Українського ветерана», що не відважилися підписати своїх прізвищ;

3. судову розправу і доходження розпочати зараз же по поверненні на Рідну Землю.

Підписав: В. С а л ь с ь к и й .

Генерального Штабу Генерал-Хорунжий,
Міністр Військових Справ.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри

— Сторінка Бібліофіла. Придбано для Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі цінну книжку — «Histoire des Cosaques, precedée d'une introduction ou coup d'oeil sur les peuples qui ont habité le pays des Cssaques avant l'invasion des Tartares» par M. Lesur. Paris 1814 в двох томах по 100 стор. Ці томи придбано складкою, в якій прийняли участь п. п. В. Прокопович, ген. О. Удовиченко, Д. Ланиленко, С. Нечай, П. Посипинин та М. Ковальський.

— Придбано для Бібліотеки коштом п. п. Посипинина та М. Ковальського старий друк «Histoire et les aventures de KEMISKI Georgienne», chez Jean Guignard. Paris. 1697. Avec privilege du Roy. Це історія дочки старшини Юрія Ххельницького, — Кеміського, яка народилася в Грузії. Історія — часів гетьмана Дорошенка та після нього.

— Біблістечі подаровано : «Voyages en Russie, en Tartarie et en Turquie» par M. Edouard-Daniel Clarke, professeur de Mineralogie à l'Université de Cambridge. Traduit de l'anglais. Paris 1812. Книжку придбано складкою, яку не завінено.

— Ісканді в Бібліотеці. В п'ятницю 7 лютого в Біблістечі має бути прочитаний доклад професора Українського Університета в Празі А. Яковлева на тему «До питання про автора «Історії Руссов».

— Далі на черзі стоять дві

доповіді : «З грецької бібліографії 17 віку, I-II».

— Desiderata, 2. Бібліотека посідає «Історію Малоросії» — Н. Маркевича (видання: Москва 1842-1843), але має, на жаль, лише I, III, IV і V томи. Отже бракує тому другого. Просимо про це пам'ятати приятелів Бібліотеки.

— Участь у францuzькому святі Української Громади в Греноблі та філії Товариства б. Вояків Армії УНР. 11 листопаду мин. року цих дві наших організації в Греноблі приймали участь в поході містом, з прапором Громади до кладовища полеглих французів у велику війну. Представники наших організацій поклали на могилі вінок із стрічками національних кольорів та відповідним написом.

По обіді того-ж дня члени філії і Громади одвідали могилу поручи Кушніра, поклали на ній квіти та заспівали «Куравлі».

— Академія пам'яті 359-ти в Греноблі. 8 грудня мин. року гренобльська філія Товариства б. Вояків влаштувала в салі Rond-Point академію пам'яті 359 базарських героїв.

На видному місці в салі знаходилася таблиця з іменами 359, овінута терновим вінцем, вгорі було вміщено тризуб, під таблицею — картину Голгота України, а з боків — прапори. На академію, крім членів філії, прибули ще члени Громади й гості.

Одкрив академію уповноважений Товариства в Греноблі хор Вонарха-Варнак коротким словом, присвяченим пам'яті 359-ти

та зачитав їх імена. Під час читання імен розстріляних бойовиків українських героїв усі стояли, а коли те читання скінчилося — заспівали «Не пора» і «Вічну пам'ять». Після того п. Вонарха-Варнак зробив доповідь на тему: «Крив Базарська і наші обов'язки». Після цієї доповіді од Громади промовляв голова її п. Червонецький, підкреслюючи жертвенність наших Базарських героїв і її значіння.

Потім відбулася музикальна частина академії. Пані Червонецька, під акомпанімент на гітарі п. Червонецького, заспівала «Засумуй, трембіто», далі п. Червонецький разом з п. О. Каницькою під акомпанімент на гітарі, заспівали «Од моря», п. Лопатяко продекламував «Українське військо» та «Живи, Україно» Олесея.

Далі слідувала доповідь п. Токайла про перебіг Листопадового походу 1921 і його фінал — трагічну Базарську подію. Пані Червонецька потім знову виконала кілька пісень, п. Вонарха-Варнак продекламував вірш Олесея із «Кому повім печаль мою?» та п. Червонецький виконав, під акомпанімент гітари, коліскову пісню і витяг із «Гамалії» та «Гайдамаків».

Закінчилася академія співом «Ще не вмерла Україно».

— Сходини в Гренобллі, присвячені 15 річниці перебування на еміграції, влаштувала 24 листопаду мин. року Українська Громада в Греноблі разом з філією Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції. Сходини відкрив голова Ради Громади п. Червонецький промовою, в якій зазначив здобутки еміграції за 15 років, а зокрема Союзу У. Е. Орг. у Франції та місцевої Громади. Промову п. Червонецький закінчив заклик до громадянства йти накресленим уже реальним шляхом до кінцевої мети — визволення України та запропонував вставанням і хвилиною мовчанки вшанувати пам'ять усіх українців, що померли на чужині.

Од філії Товариства б. Вояків з доповіддю виступив уповноважений Товариства в Греноблі п. Вонарха-Варнак на тему «Роль української політичної еміграції», в якій провів паралель між українською еміграцією часів гетьмана Мазепи та сучасною. Далі п. Токайло поділився з присутніми спогадами про те, як 15 літ тому українська армія залишала рідний край.

Потім пані Червонецька під акомпанімент п. Червонецького виконала кілька пісень, а п. Вонарха продекламував «Чернець Шевченка — і співом «Ще не вмерла Україно» сходини було закрито.

Після сходин відбувся спільний товариський обід.

— Загальні збори Української Громади в Греноблі відбулися 15 грудня мин. року; на них було обрано нову Управу Громади в такому складі: голова — п. Червонецький, заступник голови і скарбник — п. Куцевол, секретарь — п. Степаненко. Ревізійна Комісія: п. Токайло — голова, та пп. Вонарха-Варнак і Серга — члени. Бібліотекарем залишився п. Вонарха-Варнак.

Адреса Громади: М. Tchervonetzky, 17, rue Sidi Brahim, Grenoble (Isère).

В Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві.

1. 9 грудня м. р. відбулися чергові збори Економічного Семінару, на яких п. І. Липовецький зачитав реферат на тему «Сучасний стан зовнішнього товарообміну СРСР». Подасмо тези реферату:

1. Експорт і импорт СРСР в р. р. 1933-34 вказують дальше падіння як по то. ажу, так і, особливо, по вартості.

2. За ті-ж роки ко. статустесья активне сальдо торговельного балансу СРСР, що є наслідком свідомої ощадливогої політики (для сплати заборжености по импорту з часів першої п'ятилітки).

3. Падіння зовнішнього товарообмі у ССРСР йде далі, і ж падіння світового торговельного обороту.

4. В експорті спостерігається особливе падіння і тобачу, і вартости експорту сільсько-господарчого, яке обумовлено, поза тим, і сприятливою світовою кон'юктурою. Натомість то аж експорту промислового тримається і а попередньому рівні, лише вартість його, внаслідок падіння ціл, зменшилася дуже значно.

5. Домінуюча роль експорту промислового з'ясовується і адзвичайним падінням експорту сільсько-господарчого.

6. В імпорті спостерігаються і аступні тенденції: імпорт господарчої худоби тримається і а висоті 1930 р.; імпорт товарів ширшого споживання має тенденцію до збільшення; і атомісць імпорт машин та і асталіцій значно зменшується.

7. В апрямаках зовнішнього товарообмі у ССРСР домінуючу роль відіграють держави європейського континенту — Німеччина, Англія, Франція, Голландія та Італія. Товарообмін з ЗШП Америки значно зменшився за останній час. Що-ж до азійського ринку, то лише з Моголією совітська торгівля стало збільшуватися. Натомісць щодо інших держав Азії, то тут торговельна експанзія совітів не має вигляду і а успіх.

В дискусіях брали участь проф. І. Шовгелів, і ж. В. Соколовський, і ж. В. Яновський, і ж. О. Чубенко та і ж. С. Гловіцький.

П. Вийшов з друку том XXIX «Праць Українського Наукового Інституту», з серії філологічної: Д-р Василь Лев, — Український переклад Хроїки Мартиа Бельського. Варшава, 1935, ст. 72, ціл а 3 зол. п.

— З діяльності Товариства «Українська Школа на Еміграції». До тимчасової Управи Товариства увійшли: ген. П. Шандрук — голова, д-р П. Шкурат — заст. голови, сотн. П. Денисен-

ко — скарбник, і ж. Г. Марченко-ва — секретарь, і ж. П. Сікора — член Управи.

Управа Товариства звернулася і з закликом до українського громадянства вписуватися у члени Товариства і тим самим збільшити його матеріальні засоби. У відозві, між іншим, говориться:

«На еміграції маємо по-над 3000 дітей. Цей молодий український еміграційний доріст, перебуваючи в тяжких і складних умовах еміграційного життя, наражений на повне культурно-національне занедбання. Перед нами стоїть грізне питання: чи зможемо ми зберегти наш еміграційний доріст і виховати його в національно-державному дусі? Мусимо це зробити, бо це наказує нам ідея і кров мучеників, пролита во ім'я здійснення державної незалежности України. Але це можна зробити лише тоді, коли всі без винятку зпричинимось своєю жертвою до цього святого діла. Рятуючи душу дитини і допомагаючи батькам, в більшості безробітним або дуже мало заробляючим, допомагаємо здійсненню нашої ідеї. Звертаємось до вас устами цих дітей: допоможіть нам, а ця допомога буде допомогою Україні... Допоможіть у першу чергу врятувати дітей сиріт по українських вояках, яких уже тепер нараховується 62. Ці діти, голодні і холодні, чекають нашої допомоги».

Для грошевих переказів: Konto PKO No 9134, «Український Комітет Центральний в Варшаві». Адреса Управи: Inż. H. Marczenkowska, Czerniakowska 204, m. 25. Warszawa. Pologne.

Симои Петлюра на екрані в Німеччині.

У присутності численних представників німецького політичного світу, дипломатів і кореспондентів світової преси 19 грудня м. р. в Берліні відбулася прем'єра великого фільму з польської визвольної боротьби — «Юзеф Пілсудський».

Р. Ординський зумів добре використати всі матеріали поль-

ських архивів, щоб дати цілосний образ життя й боротьби покійного маршала. Д-р Лямпе опрацював цей незвичайно цікавий історичний документ для німецького загалу.

Дуже повно представлено в фільмі 1920 р. з подіями війни поляків та українців проти московського імперіялізму. Цікаві знімки на дворці у Винниці в місяці травні, коли там разом перебували Головний Отаман Армії УНР Симон Петлюра та маршал Пілсудський. На прогати кількох десятків метрів фільмової стрічки видно св. п. С. Петлюру, як він повагом проходить уздовж фронту почесної варти до потягу. Після цього слідє відомий з фотографій у преси вид залізничного вагону, у суміжних вікнах якого стоять обидва голови держав.

Німецька преса цей фільм широко й прихильно рецензувала.

Нове товариство.

— 22 січня с. р. відбулися у Парижі з ініціативи Об'єднаних Національних Комітетів Департаменту Сени та у порозумінню з редакціями часописів «La voix des Nations» та «Nuova Italia» збори Ligue Universelle pour la réforme de la Société des Nations.

До цієї організації належать вже кільканадцять ріжно-національних асоціацій. З українського боку тут входить засноване перед двома місяцями «Українське Товариство фашизмознавства», що його головою є кн. Токаржевський Карашевич, б. міністр УНР, а секретарем п. О. С. Сушицький.

Бібліографія.

— Володимир Кубійович. Територія і людина українських земель. Науково-популярна бібліотека товариства «Просвіта». Львів 1935.

Щойно випущена «Просвітою» брошура п. Кубійовича заповнює важку прогалину, яка існує в нашій літературі. Досі ми не

мали огляду території і людності українських земель в популярній формі, який би приймав до уваги ті статистичні матеріали, що з'явилися в повесенні роки. Брошура п. Кубійовича буде дуже корисною для масового читача, де уявлення про нашу національну територію і чисельність є, на жаль, аж до цього часу дуже невістарчаючими. Дані, які подає ця праця, будуть сприятливі, щоб серед наших народних мас виробилася свідомість національної і культурної єдності поміж усіма частинами нашої нації в різних державах і на еміграції.

Завдання, яке поставив собі автор, змагаючись до визначення розмірів і чисельності людності українських земель, при неповноті, ріжнородності, а часом й суперечності існуючих матеріалів належить до дуже складних. Розв'язати його, давши по можливості найбільш точні цифри в невеличкій популярній брошюрі — річ навряд чи можлива до виконання. Через те автор цілком правильно попереджає, що подані їм числа з конечности муть мати де-які хиби.

Визнаючи всю неможливість вичерпати справу в тих обмежених розмірах, які мав автор, все таки хотіли б ми зробити певні зауваження; де-які прогалини і недокладности, які містить брошура, можна було б усунути і при тих розмірах, які вона має. В брошюрі нема жадної згадки про українську еміграцію в Європі — політичну і економічну (Франція). Коли можна було б зрозуміти, що автор не хоче подавати даних про чисельність еміграції, вважаючи на проблематичність відповідних даних, зазначення її існування, при тій культурній ролі, яку відігравала і відіграє еміграція, все таки було б необхідним. Навряд би правильно робить автор (ст. 83), коли для характеристики письменности населення Волині і Полісся в Польщі подає цифри перепису 1921 року; ще незакончена на 1921 реєвакація і відсутність скільки небудь нормального нав-

чання на прстязі семи воєнних років роблять цифри 1921 року мало характеристичними. Добре було б, коли б автор в сумнівних випадках що-до кількості населення в певних районах, подавав би різні числа, що їх подають різні джерела, часто адже-ж буває, що вирішити, якому джерелу віддати перевагу, є річчю дуже тяжкою до розв'язання і в цих випадках наведення рівнобіжних чисел різних джерел давало би вихід.

Очевидно, зазначені прогалини мають другорядне значіння і не зменшують вартості книжки, яка буде крисною і пстрійсною лектурсю для нашого широкого читача. Спеціально рекомендуємо цю книжку увазі емігрантського загалу, серед якого ще не цілком пережилися уявлення, що Україна починається од Збруча.

В. Садовський.

— H. A. Simanc, inženýr ekonomie. Kolektivisace bez socialisace, narodnohospodarska studie. Praha 1935 Nakladnem vlastnim.

З подвійним почуттям переглядаємо цю книжку, в якій тільки жовтоблакитній пасок на обкладинці нагадує, що автор її Українець. Автор цієї праці — інженер-економіст Української Господарської Академії і доктор Українського Університету; є він один з представників нашого наукового dorostu, який дали наші високі школи на еміграції і якому тільки в виняткових випадках вдалося знайти можливість продовжувати ту наукову працю, що до неї вони свого часу готувалися. Одні з них в тяжкій боротьбі за кавалок хліба, яка не має нічого спільного і тсю працю, до якої вони готувалися, дискваліфікуються. Другі, як автор цієї праці, беруться до опрацювання чужих тем і стають до роботи на чужому полі. І ті і другі маємо що-до цього дуже поважні побоювання, як українські економісти мабуть вже є забуленими. І це при повній нерозробленості української еко-

номики, при мінімальній кількості наукових працівників в цій ділянці. Констатуємо ці факти не для того, щоб комусь докоряти, передовсім не для того, щоб докоряти тим нашим молодшим науковим працівникам, які не знайшли пристосовання для своїх сил. Не їх це вина, і не вони заслуговують докорів.

Книжка інж. Сіманца, який він дав заголовок народньо-господарська студія, це є вбраний в напівбелетристичну форму виклад про те, як переведено було реформу соціального ладу в сільванській республіці. Сільванська республіка і відносини в ній до деталей нагадують відносини в тій країні, де пробуває автор, в чехословацькій республіці. Буди вона стже уявляти інтерес у першу чергу для чехословацького читача. Для українського читача інтерес цієї книжки передовсім в її психологічному боці, вона є ілюстрацією того, як емігрант, перебуваючи довгі роки на чужині, входить в інтереси чужого оточення і як ці інтереси починають абсорбувати його увагу. Не місце тут давати фахову оцінку цієї роботи. Обмежимося лише кількома зауваженнями. Книжка читається з інтересом, не зважаючи на те, що подекуди автор користується загальниками (напр, критика політичних партій), і на те, що ті проекти соціальної реформи, які він побудував, переконуючого вражіння не справляють. Книжка будить думку, стрічаємо в ній яскраві думки, оригінальні конструкції, смілі формулювання. Прсте та основна конструкція, з якої виходить автор, будуючи свої проекти реформи — трактування грошей, як правового, а не економічного інститута, навряд чи може бути прийнята. Автор свідомо чи несвідомо в своєму викладі соціальної реформи обійшов те, що наражувало б його конструкцію на найтяжчі спроби — організацію грошового і товарного обороту його реформованої сільванської республіки з закордоном. Припиняючи наші уваги, які набірають фахового характеру,

закінчиво гарячим гобаннням, щоб автор вернувся до праці на полі української культури і науки.

В. Садовський

— René Martel. La Ruthénie Subcarpatique (Podkarpacka Rus'). Ed. Hartmann. Paris 1935. Стор. 188. Ціна 15 фр.

Книга складається з таких великих відділів: 1) Україна, 2) Історичний огляд, 3) Підкарпатська Русь в рямцях Чехословацької держави, 4) Сучасне питання. До книги долучено карту українського Закарпаття. Як бачимо, книга має майже енциклопедичний характер; такою вона є і справді по кількості і якості того матеріялу, який автор в ній скупчив. Спробуємо схарактеризувати її по частинах.

Отже, перша частина — географічна. Не дивлячися на те, що вона, порівнюючи, коротка, дає вона все, що треба — статистику й цілком об'єктивні та прекрасні сформульовані пояснення. В цій частині можна вказати ще такі незначні помилки: стор. 31 — «Vymirjaly zemlja» автор перекладає «La terre qui meurt», тоді як треба перекласти «le rajege de la terre»; на стор. 32 автор Марійку Підгірянку називає «Marihjska Podhorjanka».

В другій частині перці — «Історичний огляд» — автор, на підставі добре підібраної й оригінальної літератури, розгортає картину боротьби за Закарпаття протягом війни, під час мирової конференції і подає відомості, в якій спосіб Закарпаття попало до складу Чехословацької держави і яка його юридичка ситуація в цій державі. Вложено цю частину ясно й з безпечною об'єктивністю, що являється дуже цінним для послідовних читачів, де автор буде висловлювати свій персональний погляд на фактичне становище Закарпаття в межах Чехословацької республіки.

Цьому питанню присвячено третю частину книги. В ній автор

обмірковує нападки на чеський уряд за відтягнення автномії і за чехизацію й доводить, що чеська держава зробила надзвичайно багато для відродження Закарпаття як в області економічній, так і в області культурній. І в цій частині наведено чимало статистики, яка дає змогу читачеві зобити свої висновки і без пояснень автора. Цього собі і сам автор бажає в таких виразах:

«Ми не маємо смаку до апологій, ще менше до перекрутів. Читач, якому подали всі дані питання, сам вирішить згідно з своїм сумлінням».

Найешті підходимо до частини четвертої і останньої, яка заключає в собі характеристику боротьби різних течій на Закарпатті, зусиль угорського ієвізісмізму і, найешті, висновки автора, про які треба говорити окремо, бо, як відомо, проф. Рене Мартель хоч і є великим навцем українських справ, та проте дуже часто і описувався і і описується за український і ух, цілком при тому неуповноважено, в такому дусі, який українцям не личить і який охоче і описує совітське видвигнуто «Госиздат».

Отже, що думає автор про Закарпаття? Як він думає виішити українське питання на Закарпатті? На думку автора, український і ух і Закарпатті має велику будучину, бо він є дійсно народним і ухом. Ієлітєчно-ж ця земля мусить бути в складі Чехословацької держави як з причин географічної її одієвности від України, так і з причин політичної рівноваги Європи. Автор на цьому одначе не ставить крапки. Він далі висловлює міркування вже цілком одначе шкідливі для української справи. На стор. 140, наприклад, він желкує, що орган українства на Закарпатті «Українське Слово» виявляє свою ворожість до совітів і таким чином іє в ієзріз з москвофільською політикою, яку так гаряче рекомендує проф. Мартель чехословацькому урядові і всім «стабілізаторам миру» з Європи. Влаєтуво, після всього того, що проф. Мартель писав раніше, і іншого

Від нього не можна було й сподіватися. А тому, крім подяки за Лобру академічну популяризацію Української справи, не можна не пожаліти, що її разом з тим поєднано з уцегою й шкідливою політичною агітацією, направленою на знищення українського народу, який бореться за своє звільнення і який, розуміється, ніколи не спинить своєї боротьби проти Москви, яка саме й є найбільшою загрозою миру в Європі.

І. Косенько.

Некрологи.

† М. Д. з Леонтовичів Храєвичева. З листопаду м. р. упокоїлася в Празі Марія Дмитрівна Храєвичева, сестра українського композитора Миколи Леонтовича. Небіжчиця походила з Поділля (народилася в с. Шершях 27. III. 1885 р.), освіту по середній школі одержала в петербурзькій консерваторії. Була дружиною з аного кооперативного діяча, потім професора, К. С. Храєвиче.

До революції родина Храєвичів жила в Петербурзі і приймала близьку участь у житті тамтешньої української колоди. За більшевницької влади проф. Храєвичева засудже, о на висилку за кордон. Перебуваючи в той час у батьків у с. Білоусівці біля Тульчина, М. Д. була свідком тяжкої драми: майже на її очах забито в таємничих обставинах її брата композитора. Ся подія на ціле життя залишила тяжкий слід на душевному настрої небіжчиці.

За кордоном, по короткому перебуванні в Польщі, Храєвичівці оселилися в Празі. Тут з весни минулого року почалась у М. Д. тяжка хвороба (рак), що врешті звела її в могилу.

— Микола В'юн. В ніч з 13 на 4 жовтня м. р. в міському шпиталі в Бересті над Бугом помер сотник 1 Запорізької дивізії Микола В'юн.

Народився покійний в Яготині на Полтавщині в 1895 році. В українській армії служив од 1917 року.

Надзвичайно енергійний, запалений до праці, покійний завжди був прикладом для оточення в національній праці. В таборі, коли багато хто зтратив уже був надію й віру в рідну справу, він з великою енергією провадив підстаршинський вишкіл. По ліквідації таборів працював то в кооперації, то в «Ціосвіті», а останнім часом у берестейському відділі Українського Центрального Комітету у Польщі.

Дуже тяжко одначе було жити покійному, без праці він був од 1930 року, але це не могло зламати його духа. Часом він цілком голодав. Але ніколи не скаржився і все працював на національному полі або вчив неписьмених. У берестейському відділі МЦК є козачки, що йому завдячують уміння читати й писати.

Не витримав одначе емігрантських злиднів. О пів на дванадцятій вночі помер Микола В'юн од сильної перетони і надзвичайного виснаження й вичерпання нервової системи.

Увечері 15 жовтня поховано його на берестейському кладовищі. Не своя, але рідна земля прийняла на вічний спочинок ще одного вірного сина України, що все, і життя своє, оддав для неї.

Вічна хай буде йому пам'ять!

Покійний оскрит в дружину і семилітнього сина.

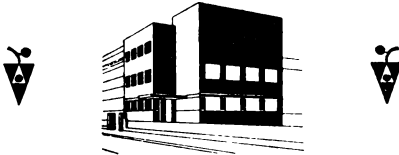
— Поправка. В минулому ч. 3 «Тризуба» на ст. 13 в першому стовпці в назві праці проф. С. Маслової двічі випало римське V. Отже, починаючи з рядка 8-го згорн, треба читати так: — «Етюди з сторії українських стародруків», VII, в працях Українського Наукового Інституту Книгознавства», т. I, — «Українська Книжка XVI-XVII віків». Київ 1926.

Музей Визвольної Боротьби України

будує Український Дім у Празі
й закликає всіх українців до помочі й участі
в цьому будуванні.

←←←←←▶ **УВАГА!** ◀▶▶▶▶▶▶▶

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБІРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

**ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРІШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВАРІСТВІ!
НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!**

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:
Prof. D. Antonovyc, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

←←←←←▶ **НЕ ЗАБУВАЙТЕ!** ◀▶▶▶▶▶▶▶

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах; хто-ж дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний в окремій пам'ятній книзі фундаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів — буде записаний в золотій пам'ятній книзі добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

1000 цеглин коштують 10 доларів. 100 цеглин коштують 1 долар.

Звіт про всі пожертви Музей друкує й розсилає окремо. Про всі нові пожертви кожного разу оголошує часопис «Український Тиждень» у Празі. Крім того, про всі по-

жертви з різних держав буде ще окремо звіт у місцевій українській пресі кожної країни.

Не забудьте! Не тільки самі присутні на святі в день 22 січня, а в кожній хаті всі члени родини, тако-ж кожне українське товариство за себе й окремо всі його члени протягом січня складуть національний даток на Музей Визвольної Боротьби України.

Зробім це всі одноставно на всіх українських землях і скрізь по цілм світі і покажім самім собі, яка велика в одностайності українська сила; і світ побачить, яка велика українська нація; як шагує вона святою заповіді самоствійности й соборности, нам'ятні великі дні 22 січня. Не забудьте: на пам'ятку про 22 січня — всенародній національний даток для Музею Визвольної Боротьби України.

В Українській Бібліотеці імені С. Петлюри в Парижі

В п'ятницю 7 лютого 1936 року

мас бути прочитаний доклад проф. А. Яковлева на тему:

До питання про автора «Історія Руссов»

Початок о 20.30 год. Вступ вільний

Випускамо це число подвійним. Наступне ч. 6 мас вийти в неділю 9 лютого.

ТРИЗУБ

тижневий політичний, культурний, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюкою, виходить в 1936 році по-старому і за участі тих самих співробітників

Умови передплати на 1936 рік

У Франції на рік — 60 фр., на півроку — 30 фр., на три місяці — 15 фр., на один місяць — 6 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬША	18 зл.	10 зл.	5 зл.	2 зл.	0,60 зл.
РУМУНІЯ	500 лев	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.
БОЛГАРІЯ.....	200 лев	100 лев	50 лев	18 лев	5 лев

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI

Закордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P.O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — Прага: P. Filonovic. Praha—Nusle II, Nad Studankou, 1080-III. Подєбради: п. інж. Бурачинський. Ukr. Hosp. Akademie, Poděbrady. 4) В Польщі — J. Lipowski, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa, для грошевих переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowski. 5) В Спол. Штатах — Nash Bazar, 151 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing., 63, rue de Coppin, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465. 8) В Болгарії: Яким Малиновски, Веслец 22, София. 9) В Маньчжурії — Madame Shlendyk, Girinska ul., 48, ap. 3. Harbin. Manchu-Kuo.

«Українська Хата» в Парижі

64, Bd Edgar Quinet, Paris 14.

Читальня «Української Хати» відкрита щодня од год. 9 до 11, од год. 15 до 18, од год 20 до 21.

Їдальня «Української Хати» має свіжу й смачно приправлену їжу. Обіди й вечері од 3 фр.

Вийшло перше число місячної газети Товариства б. Вояків Армії Української Народньої Республіки у Франції

« В О Я К »

Адреса Редакції й Адміністрації газети — 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5. Ціна окремого числа — 1 фр.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редатус — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.